

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XII. Cùm venissent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

ur, c. 5. partim quia etiam secundum leges
ciuiles vitium possessionis ad successorem
transire censetur. l. vitia, 11. C. de acquirenda
possessione. Ita Gl. fermè communiter
recepta, tamen aliter hoc capitulum Inno-
centius explicet, sed de hac materia infra a-
gendum c. 15. & c. sæpe, 18. de restitutio-
ne spoliatorum.

CAPITVLVM XII.

Cum venissent.

PARAPHRASIS.

Solus Papa & non inferior Iudex cognosce-
re potest de dubijs ortis circa priuilegia
Sedis Apostolicæ.

SUMMARIVM.

1. Priuilegia Sedis Apostolica solum Papa
interpretari potest interpretatione nec
cessaria; quæ vim legis obtinent.
 2. Princeps seu Superiorem non habens po-
test in propria causa iudex esse; melius
tamen & iuri naturali conformius a-
get, si eam vel arbitris committat, vel
iudices ordinarios constituat super cau-
sis inter ipsum & subditos exortis,
 3. Iudex inferior Principe in causa propria
iudex esse nequit, nisi factum v. g. iniu-
ria ipsi illata notoria sit.
 4. Episcopus in causa ecclesie sue iudex es-
se potest, licet tunc ut iudex recusari
possit, aliàs autem ut testis in hoc casu
recusari nequit.
 5. Si iniuria vel alia causa directè pertinet
ad Episcopum, aliumue Prælatum, &
notoria non sit, non potest in ea esse iu-
dex.
 6. Potest Prælatus ad defensionem iniuriam
suorum vel Ecclesie sue extraiudiciali-
ter procedendo, censuras comminari &
inferre, modo sit possessor bonæ fidei.
- V Idetur fermo esse de priuilegijs à Sede
Apostolica concessis v. g. de priuilegijs

exemptionis, nam de talibus dubia oriri so-
lent, num legitimè collata aut impetrata
quousque se extendant, & num reuocata.
Ait itaque Innocentius II. neminem præ-
ter Papam eius priuilegia interpretari pos-
se, quod intelligi debet de interpretatione
necessaria, quæ vim legis seu decreti gene-
ralis obtinet, cuiusmodi interpretationem
solus Princeps seu author legis aut priuile-
gij, non item inferior facere potest, nam e-
iusdem est interpretari, cuius est condere;
vti hic Innocentius docet, & explicauit lib. 1.
tr. 4. c. 18. not. 2. Sin verò partibus in iudi-
cio contententibus dubium incidat de pri-
uilegio à Papa concessio, tum iudex cogno-
scere ac interpretari nõ prohibetur, vti idem
Innoc. hic fatetur, & Dec. n. 4. Verum talis in-
terpretatio nõ præiudicat, neq; alijs obliga-
tionem affert, præterquam partibus contē-
dentibus, nisi à sententia appellare velint,
quamobrè talis iudicis interpretatio dicitur
necessaria; sin autè ipse Princeps, videl. Papa
legem aut priuilegium à se concessum inter-
pretetur, tum eius interpretatione absolutè
standum est, tamen fortè à mente primitus
legem condentis, aut priuilegium conceden-
tis discrepet, eò quod leges & priuilegia talia
ipsius dispositioni subiecta sint, ita vt etiam
reuocare possit. Qua de re Decius hic, n. 3.

QVÆRITVR hic cum Gl. ver. iudicari,
si controuersia oriatur, v. g. de priuilegio
exemptionis seu subiectionis immediatæ er-
ga Sedem Romanam, quod Ecclesia aliqua
prætendit; vtrum in hac causa Papa cogno-
scere possit: Videtur quod non, cum non
possit in propria causa iudicare: in l. vn. C.
ne quis in propria causa iudicet. Sed affirmat
Gl. hic, Ioann. Andr. n. 6. Decius n. 5. & do-
cui lib. 3. tr. 6. c. 2. q. 4. quod Princeps seu
Superiorem non habens in causa propria iu-
dex esse possit. Sumitur ex l. & hoc, 41. ff. de
hæredibus instituendis. vbi Tiberius Im-
perator in causa propria sententiam dixit;
melius tamen & conformius iuri naturali
aget Princeps, si vel arbitris committat, vel
iudices ordinarios constituat super causis
inter ipsum & subditos, iuxta l. 2. C. Si ad-
uersus fiscum. Vbi dicitur, quod in controuer-

fiā inter fisco Cæsaris, & personam priu-
tam ortā Procurator Cæsaris vnā cum præ-
sīde iudex esse debeat, quod & hodie fieri
solet, vt eiusmodi lites fiscales cognoscantur
ac terminentur ab ijs, qui cameræ seu fisco
Principis præsidēt, quos proinde iustos esse
oportet, vt absque personarum acceptione,
quod æquum est, inter dominum suum &
subditos eius decernant.

Sed iudex inferior Principe in causa pro-
pria iudex esse non debet, nisi factum v. g. ini-
uria ipsi illata notoria sit, tum enim non tam
iudex esse censetur, quā iuris executor, vt
hic Abb. ait n. 9. & adiungit, id indifferen-
ter procedere in iudice ordinario v. g. Epi-
scopo. At verò delegatus iudex procedere
quidem potest contra volentem impedire
iurisdictionem sibi demandatam. c. 1. Si
autem in alia re iniuriam patiat, pō potest
procedere contra iniuriantem, cum in ipsam
iurisdictionem non habeat extra rem sibi
commissam, vti notat Innocent. c. dilectus
de pœnis. His adde, quod Felinus hic n. 7.
ex Hostiensī approbat consuetudinem quo-
rundam locorum, vt Episcopus in causis ad
ipsum propriè pertinentibus det iudicem
parti colliganti minimè suspectum, sicut
paulò antè dixi de præsidente Cameræ.

Sed nunquid Episcopus iudicare potest
in causa Ecclesiæ suæ? Respondeo & Dico
I. Si iniuria vel alia causa ad Ecclesiam vel
dignitatem Episcopalem propriè spectet,
potest Episcopus in ea iudex esse, ita Innoc.
in cit. c. dilectus, Gl. in c. 1. de pœnis in 6.
& dixi in c. 3. de postulatione Prælatorum:
nihilominus propter coniunctionem, quam
Prælati cum Ecclesiā gerit, recusari potest
tanquam suspectus, vti monet Abb. in c. 1. n.
2. & hic n. 9. argum. c. cum super, 23. de
offic. delegati, vbi Gl. refert. Quod Episco-
pus recusatus fuit, quia in alia causa Eccle-
siæ suæ aduersarius erat partis, ergo multo
magis, si in causa eadem aduersarius sit. I-
tem argum. c. 25. eod. tit. vbi recusatus E-
piscopus & Vicarius, quia aduersarius fa-
miliaris eorum factus: maior autem est con-
iunctio & affectionis suspicio erga propriam
Ecclesiam, quā erga familiarem. Ceterum

si Episcopus vel similis Prælati non recu-
satur, seu contra eum non excipitur, in cau-
sa Ecclesiæ suæ iudex esse potest, cum tunc
alioquin iudicium, vel arbitrium, quod in
causa propria profertur, irritum sit, neque
partes potestatem dare possint, vti colligitur
ex l. penult. iuncta Gl. & docet hic Decius
in fine dicens esse communem sententiam.
Veruntamen vt testis in causa Ecclesiæ, si ad
ipsum propriè ac per se non pertineat, Præ-
lati recusari nequit, quia testis non tam fa-
cilè recusatur, vt iudex, sicuti annotati in
cit. c. insinuare.

Dico II. Si iniuria vel alia causa directè
pertineat ad Episcopum aliūque Præla-
tum, non potest in ea esse iudex. Ita habe-
tur in c. inter, 27. iuncta Gl. & traditur in
c. 1. de pœnis in 6. Sic Abbas hic ait n. 9. c. 1.
Si Ecclesiæ causa pertineat directè ad men-
sam Prælati, quod non possit esse iudex, quia
censetur causa propria, argum. c. bidui. Pa-
lām est eam esse propriam causam, cuius da-
mnum ad aliquem suo nomine spectat, et-
enim cum Prælati in tali causa tanquam in
proprio facto auctoritatem præstare non
possit, Clement. si vna, de rebus Ecclesiæ
non alienandis, multò minùs iudicare pot-
erit etiam incidenter, ait Abb. hic n. 20. Ex-
cipiendum verò est, vt supra, nisi iniuria v. g.
in Prælatum directè tendens notoria sit, tum
iudex seu potius executor iustitiæ pœnam
legibus decretam inferendo esse potest, arg.
c. Guisfarius, 20. causa 23. q. 4.

Dico III. Prælati ad defensionem iu-
rium suorum vel Ecclesiæ extra iudicialiter
procedendo censuras comminari & inferre
potest, dummodò in possessione sit bonà fi-
de. Ita Innocent. in c. venerabilis, n. 3. de
censibus. Si enim Episcopus possessionem
iurium suorum armis materialibus defendere
potest, cur non etiam armis spiritualibus,
quæ est excommunicatio, Exempli causa,
si Episcopus sit in possessione visitandi Ec-
clesias inferiores & rectores, & Prælati nolint
eam admittere prætendentes exemptionem,
potest ille possessionem suam tueri armis
tam materialibus quā spiritualibus secun-
dum Innocent. l. c. Abb. hic n. 10. ex c. di-
lecto,

lecto. 6. & c. venerabilibus. 7. ver. attamen,
de sententia excommunicationis in 6.

CAPITVLVM XIII.

Nouit.

PARAPHRASIS.

Inter Regem Galliae & Angliae controuersia erat super comitatu, qui erat feudum Regis Galliae. Eam inter se composuerunt reges, interposito iuramento, sed non obstante tali foedere Rex Galliae occupauit comitatum: Rex Angliae postquam saepe Regem Galliae admoneret, isque abstinere nollet, Papae Innocentio III. eum denunciavit. Innocentius quibusdam commisit, ut causas seu excusationes Regis Galliae audirent, verum cum Rex coram illis comparere nollet, ut causam cognoscere possent, decreuerat Papa, nisi aliter lis componeretur, terram Galliae interdicto subijcere. Sed cum quidam Praelati Galliae talem processum improbarent, & offenderentur, has ad ipsos literas misit Innocentius, in quibus primum protestatur, propositum sibi non esse iurisdictionem Regis Galliae perturbare, aut minuire, cum nec ipse Rex iurisdictionem Papae velit aut possit impedire, sed cum Rex Angliae offensus a Rege Galliae processerit secundum regulam Evangelij Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus &c. ac demum Ecclesiae denuntiarit, non potest subterfugere Papa, Ecclesiae vniuersalis Praelatus, quin officium suum interponat, interim audire volens, si Rex excusationem afferre velit. Quare frustra queruntur aliqui, quasi Papa de feudo illo iudicare velit, cuius iudicium ad Regem Galliae spectat, nisi huic iuri per priuilegium vel consuetudinem contrariam detractum sit. Non itaque de feudo iudicare vult Papa, sed de peccato mortali, cuiusmodi iudicium & censura haud dubie ad Romanum Pontificem spectat, & quidem erga omnes Christianos non tantum infimos aut ple-

beios, sed etiam sublimes, ipsosque Reges, ut his in hoc genere praecipere, ac inobedientes censuris Ecclesiasticis coercere possit. Accedit, quod hic agatur de violatione foederis iurati, adeoque de vinculo iuramenti, de quo cognoscere, & ad eius obseruationem compellere ad Ecclesiae tribunal spectat: quamobrem Papa ait, se Legato suo in mandatis dedisse, ut nisi Rex Galliae cum Rege Angliae litem componat, vel saltem causam permittat cognosci de plano, tum procedi debeat ad censuras iuxta formam a Pontifice praescriptam.

SUMMARIVM.

1. Potestas ecclesiastica & secularis diuersa sunt, unde neutra alicuius negotijs se immiscere debet.
 2. Ecclesiastici Praelati est per viam denunciationis Evangelicae de quolibet peccato mortali subditos corrigere, & si opus sit, ad emendationem per censuras compellere.
 3. Denunciatori onus probandi criminis non incumbit, si solam eius emendationem intendat, sed solum iudicia aperiendi. Secus est, si agat de suo interesse, tunc probatione opus est, & requiritur processus aliquis iudicialis, saltem de plano.
 4. Denunciationem merè Evangelicam iudex ecclesiasticus ordinariè admittit, modo monitio priuata antecesserit, nec tamen iudicalem, concernentem priuatum interesse inter personas seculares, nisi per accidens.
 5. Quaestionibus feudilibus Principum de iure communi se Pontifex non immiscet.
 6. Si in sententia iniuste lata error seu iniustitia expressa fuit, tunc ipso iure irrita est sententia, & retractanda, et si non appelletur.
- Si autem error seu iniustitia expressa non est, sed nihilominus lata est contra ius partis, valet plerumque ipso iure, sed contra eam appellari potest.*

d

7. Si